

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הק'

עיגולים ויושר

בכללות סדר ההשתלשלות שגילה רבינו הארי"ז¹, ישנם, כידוע, שתי בחינות כלליות הנקראות: 'עיגולים'² ו'יושר'².

עשר הספירות כאשר הם בבחינת 'עיגולים' הם מזוהים עם ספירת ה'חכמה', לעומת זאת, כאשר הם ב'יושר', הם בבחינת 'בינה'.

המילה 'עיגול' מופיעה כבר במשנה³ כמקום גאומטרי של כל הקודרות במישור שמרחקן מנקודת המרכז שווה. אי

לזאת, בחינת 'עיגולים' מבטאת את מציאותם של אורות הספירות העליונות כפי שהם בהעלם, מבלי התחלקות לפרטי פרטים בבחינת גילוי⁴.

לעומת זאת, בחינת 'יושר' מתארת את התחלקותם של אורות עליונים אלו לפרטי פרטים, והופעתם בגילוי באמצעות כלים ותבניות - המשמשים כמתן ביטוי לאורות אלו⁵.

כמו כן, נקראות שתי בחינות אלו גם: 'אור מקיף' ו'אור פנימי' או 'ממלא כל עלמין' ו'סובב כל עלמין'⁶, כשאור מקיף'

⁶ כמש"כ בספה"ק שפת אמת (ליקוטים - פרשת תזריע) וז"ל: הטעם ביצירה נראה כי האדם מובחר הנבראים והוא השלם וצריך שלא יהי לו חסרון וכל הנבראים לצורך האדם ולזאת כאשר נברא האדם נברא בלי חסרון ולכן תורתו נפתרה בו שניהם אמת מה שבראו וכן תורתו שנתפרשה מקודם וודאי חשיבות הוא אבל גם כן הפירוש כי הגילוי מתגלה בהדרגה והמאור לא הי' יכול להתגלות מקודם וכל הנבראים יש להם שורש בחי החיים ונשתלשו לו עד שנעשו חומרים והאדם לא הי' יכול להתגלות עד שנגלו הנבראים קודם וגם כי האדם שנברא שישלים עצמו על ידי מעשיו ולזאת נרחק יותר שיבוא מעצמו לדיי קרוב וזהו שכתוב אהור וקדם צרתי כי ישראל עלו במחשבה וסוף מעשה במחשבה תחילה ועל ידי שישלים האדם עצמו על ידי מצות ומעשים טובים הרי מושך הארה לכל הנבראים וכל הנבראים בגולמים אל האדם והאדם הוא כלל הבריאה כמו שכתוב נעשה אדם בצלמנו ופירש מו"ר זצלה"ה שדיבור זה אל כל הנבראים כי פירוש זה כמו הקב"ה שנקרא שלם שהוא שלימות הכל כמו כן בצלמנו שבני ישראל נקראים השולמית מששלים ומושיכים הארות הש"י אל כל הנבראים ומכניעין ומקרבין הכל תחת קוב"ה ושכינתי קדישא ונקראו אהור במעשה וקודם במחשבה, וסוד פנימיות הדבר כי עשרה מאמרות מחי החיים והתחלתם קשורה במאציל כשלהבת בגחלת וכן סופם סוף המאמרים חוזר לאין סוף, וזה מנואר כי קוב"ה סובב כל עלמין וממלא כל עלמין וראשית המאמר דבוק במחשבה קדומה וכן סוף המאמרים ולזאת האדם שלימות הכל ולזאת צריך האדם להבין כי כל הנבראים תולין בו והיינו כנ"ל שהאדם הוא סוף הנבראים והסוף הוא יותר חומרי וגשמי אבל מצד הארת אין סוף ברוך הוא וברוך שמו הרי אין סוף ובסוף הזה האור של אין סוף נעלם בעומק יותר זה בחי' ממלא כל עלמין שענין ממלא כל עלמין הוא הצימצום וההעלם אבל בחי' סובב כל עלמין בדרך עילה ועלול הקודם קודם, וכל זה מובן למשכיל באמת כי כל הנבראים שמקודם בבחי' סובב כל עלמין הם קודמין במעלה

¹ כמובא בשער ההקדמות (ר' ע"א) בזה"ל: והנה הצימצום הזה, היה שיהיה בהשוואה אחת בסביבות נקודה האמצעית הריקנית הריא, באופן שהמקום החלל החוץ, היה עגול מכל סביביו, בהשוואה גמורה, ולא היה בתמונת מרובע בעל זווית, לפי כי גם האין סוף עצמו בבחינת עגול, בהשוואה אחת מכל הצדדין, והסיבה היתה לפי שאור האין סוף הוא שיהיה בהשוואה אחת הוכרח שיצמצם עצמו גם כן בהשוואה אחת, ולא שיצמצם עצמו מצד אחד, יותר משאר הצדדים, והנה כבר נודע ונתפרסם בחכמת השיעור, שאין תמונה כל כך שיהי, כתמונת העיגול, משא"כ בתמונת המרובע בעל זווית נצבות בולטות, או בתמונת משולש, וכיוצא משאר התמונות. ועל כן הוכרח להיות צמצום האין סוף, בבחינת תמונת עגול, וסיבת הדבר בעבור האין סוף עצמו כנזכר.

ועוד יש סיבה אחרת, והיא, בעבור הנאצלים אשר היה עתיד להאציל אחר כך באלו המקום החלל והאדיר הפנוי הנזכר. והענין הוא, כי בהיות הנאצלים בתמונת עגולים, כמו שיתבאר, יהיו כלם קרובים ודבקים עם האין סוף המאיר ומחיה אותם בהשוואה אחת, והאור והשפע הצריך להם, יקבלוהו מן האין סוף בשקול אחד מכל צדדיהם מה שאין כן אם היו הנאצלים בתמונת מרובע או משולש כיוצא בשאר התמונות, כי אז היה בהם זווית בולטות קרובות אל האין סוף יותר משאר בחינות צדדיותיהם, ולא יהיו מקבלים אור האין סוף בהשוואה אחת, ולקמן יתבאר טעם, למה הוצרך ענין הצימצום הזה, ומה ענינו, ועיינו שם.

² והם שבע באלו המקום הנקראים: 'מלכי עיגולים' ומלכי יושר.

³ במסכת תרומות (פ"ד מ"ח): "העגולים מעלין את המלבנים והמלבנים מעלין את העגולים".

⁴ בבחינת 'חכמה' שבה הוא נצנץ הרעיון טרם בואו לדיי גילוי.

⁵ בבחינת 'בינה' שבה הרעיון מתפתח לפרטים ובא לדיי גילוי.

י'סוכב כל עלמין' מבטאים את האורות העליונים כפי שהם
הבעלים ללא התחלקות בבחינת 'עגולים', ו'אור פנימי'
וממלא עלמין' מבטא את הופעתם של אורות אלו
בעולמות העליונים על מנת להחיות את כל אחד מהם לפי
ערכו, הכוללת חילוקי מדריגות ויחס בין אחד לרעהו בבחינת
'יושר'.

'עגולים' ו'יושר' בעבודת השי"ת

שתי הבחינות המדוברות, מתבטאות הם בעבודת האדם את
בוראו בשני מיני עבודות, האחת בבחינת 'עגולים',
והשנייה בבחינת 'יושר'.

בספרי החסידות⁸ מובא לכך משל, המדמה את שתי בחינות
אלה - 'עגולים' ו'יושר' - לרב המלמד ומעניק
לתלמידו את חכמתו, ובעוד שמצד החומר הנלמד הרי יש
הבדל יחס ביניהם המתוארים כ'רב' ו'תלמיד' - 'משפיע'
ו'מקבל'⁹ בבחינת 'יושר', הרי שמצד עצם מציאות הרב
המתגלה ומתאחדת - באמצעות הענקת חכמה זו - עם שורש
התלמיד, וכדברי הבעל שם טוב ז"ע על הפסוק 'נפשי יצאה
בדברו'¹⁰, הרי שניהם בהשוואה אחת, ואין שום חילוק ביניהם
בבחינת 'עגולים'¹¹.

על מנת להבין את הדברים באופן נוח וקל, יש לבאר בראשונה
את משמעותה של בחינת ה'יושר' שהיא פשוטה

ובנה הארת חיותם נשתלע עד שהי יכול לבוא גם בחי' אדם לידי גילוי
כלל אבל בבחי' ממלא כל עלמין שהוא ההעלם האדם קודם כלל,
והמשכיל ידע כי אין קושיא על דברינו בזה שלכאורה נראה בחי' ממלא
כל עלמין הוא יותר שייכות להמעשה ואנו כתבנו שקודם במחשבה
ואחור במעשה כי זה סוד אבא יסד ברתא בחכמה יסד ארץ שבחי' מלא
כל הארץ כבודו הוא סוד המחשבה באמת ואור אין סוף ב"ה הוא בבחי'
העלם שעל שם זה נק' אין סוף ואין להארץ יותר בענינים אלו.

⁷ וראה מש"כ בספר **מגן אבות** (פר' ואתחן ד"ב, שבא במקום פסוק חיים ט"ו) וז"ל:
עיקר הפירוש דאחד על פי עומק יסוד כוונת הבעש"ט ז"ל, יובן בהקדם
מאמר ברותינו ז"ל (בפירוש רבה ואתחן פרשה ס' ס"י) בהפרש בין רחב שאמרה
(והושע ב' י"א) כי ה' אלהים הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת,
רק שלא אמרה אין עוד, ובין משה רבינו עליו השלום שאמר אין עוד,
ואמרו ז"ל שמשם שמו בחללו של עולם, אבל רחב שיירה בחללו של
עולם, וביאור זה, ידוע בכתבי האר"י ז"ל ענין הצמצום ומקום פניו, והיינו
שהיה העלם, והסתר האור אין סוף שבהעלם והסתר זה, יכול להיות
מעמד כל סדר ההשתלשלות באופן שהם נראים ליש דובר, וכיון
שהצמצום הוא ענין העלם, אם כן מובן שזה רק לגבי הנבראים, אבל לגבי
מהותו ועצמותו יתברך שמו, כמו שהוא קמיה, אין הצמצום אמתי כלל
וכמו שכתוב (ישעיה נ"ד) ומבלעדו אין אלהים, וכל החלל ומקום פניו עם
כל סדר ההשתלשלות שבו, מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, ומכת אדם
קדמון עד רגלי אדם קדמון שמסתיימים בעשייה, ולכלות הקו מראשו
ועד רגלו, הכל כולל ובטל במציאות במאור באור אין סוף, כביטול זיו
השמש בשמש, ככל אילו לא יצאו מהתכללות המאור, וכמו זיו השמש
שאינו נראה ליש אלא למטה, לפי שאין כאן גוף השמש, אבל בשמש
עצמו אין הזיו ניכר כלל במציאות, והרי הוא אין ואפס ממש, כמו כן זה
שהעולמות נראים לאיזה מציאות, איזה בדיעתם שאין מאיר להם גוף
המאור אור אין סוף ברוך הוא בגילוי, ובערך החוט והקו הרי הם באמת
איזה מציאות יש ושייך ענין הצמצום, אבל קמיה ית"ש שהוא ממלא כל
מקום החלל גם עכשיו כמו קודם, אם כן הכל בטל במציאות כאילו לא
יצאו מהתכללותם כלל, ולכן באמת אהה הוא עד שלא נברא העולם
ומשברא העולם בשוה, כמו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד
כמו כן הוא גם עתה.

וזהו קדוש אהה ונורא שמך זכר, פירוש אהה, מהותו ועצמותו יתברך
שמו קדשו, שהוא אינו בגדר ומחות גילוי כלל, ושמן שהוא כח ההתגלות
שלו, והוא בחינת מלכות דאין סוף, הוא גם כן נורא, כי אין אלוהי
מבלעדך, שהצמצום אינו כלל קמיה, כי כל הצמצומים והמסכים
והפרסות, שנעשה מזה התחלקות מדרגות מעלה ומטה, שייכים רק בערך

מקור כללות חיות העולמות, שהוא הקו שהוא הארה מבחינת מלכות
דאין סוף, אבל בבחינת מלכות דאין סוף, כל הצמצומים כאילו אינם כלל,
אם כן הגילוי שמבחינת שמך הוא גם כן נורא, שהוא למטה כמו למעלה,
וכמו שנתבאר זה במקום אחר באריכות.

וזהו שמשו רבינו עליו השלום שאמר אין עוד, שמו בחללו של עולם,
דהיינו הוא ממלא כל מקום החלל כמו קודם הבריאה ממש, אבל רחב
שיירה בחללו של עולם, שלא אמרה אין עוד, שזה הודית כשאמרה כי ה'
הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, שהוא יתברך שמו לבדו
משגיה ומחיה ומהווה כל ההוויות למטה בעולם הזה הגשמי, כמו
בעולמות הרוחניים, וגם זה השיגה שכיון שהתהוות כל העולמות הוא
מאין ואפס המוחלט, ובכל עת ורגע צריך להיות האין שופע בהיש
להחיות ולקיימו, אם כן היש הוא בתכלית הביטול אל האין השופע עד
שאינו במציאותו כלל, וכמו שכתב בתניא שאילו ניתנה רשות לעין לראות
ולהשיג את הכח וחיות האלקות כו לא היה נשמית הנברא וחומר וממשו
נראה כלל, כי אם החיות אלקות המחיה אותו וכמו שנקרא אל עולם, שאל
ועולם כלל אחד, אבל זה לא השיגה קודם שנתגיירה, שנאמר שגם
הצמצום והחלל אינו אמתי כלל, ואם כן גם החיות מהתכללותו, זה לא
השיגה, ואמרה כיון שהיה צמצום, הרי הוא אמתי גם קמיה יתברך שמו
והחיות רוחני של העולמות הרי הוא במציאות ומצדו שייך גם מציאות
העולמות וזהו ששיירה בחללו של עולם.

⁸ ראה לדוגמא בספרי"ק תורה אור (הוספות לפירוש ויקהל).

⁹ ראה בספרי"ק ישמח משה (פרשת האזינו דף ק' ע"א) שכתב ז"ל: והנה חכם
נקרא המשפיע חכמה, ובינה המקבל ומבין, אבא ואמא, משפיע ומקבל,
רב ותלמיד, והבן בכל ידיעה נקרא הש"ת חכם, מה שאין כן בדיעה
הנמשך מבחירה, נקרא כביכול מבין, והבן כי עמוק הוא.

¹⁰ כמו שכתב האדמו"ר מפאצטא זצ"ל בספרו אש קודש על (שבועות ה' ז"ל):
כי נודע מהבעש"ט זצ"ל על הפסוק 'נפשי יצאה בדברו' (שיר השירים ה' ה')
שחלק נפש המדבר יוצא בעה שמדבר, ע"ל חק, לכן צריך להיות
השתוות עצם נפש המדבר עם עצם המתדבר, כיון שלא דיבורים בלבד
יוצאים ממנו רק גם חלק מעצם נפש.

¹¹ וכמו שכתב בספרי"ק אהבת שלום (פרשת יתרו) בזה"ל: או יאמר וידבר
אלהים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלהיך וגו' (כ א-ב), דתה
ידוע שמן הנמנע הוא שיכנסו השכלת הרב והשכלת התלמיד בגדר
ההשתוות, כי כן יסד המלך בחינת משפיע ומקבל, דבר ונוקבא, וכמו כן
הוא מן הנמנע שהשכלת המקבלים ישתנו בגדר אחד, כי לא ראו זה
כראוי, והשגה של אחד גבוהה משל חברו, וגבוהה מעל גבוה י"ש וזה

ושגרתית יותר, ורק לאחר-מכן יקל להבין את עבודת ה'עיוגלים' העליונה יותר¹².

עבודת ה'יושר'

עבודת ה'יושר', מתארת את הרגשת ההבדלים והיחסות שבין שני מצבים הקיימים באחד משלושת הרבדים הנובעים מתפיסת הגוף - המזוכים בספר יצירה¹³; 'עולם', 'שנה', ו'נפש'. כלומר, המרחב, הזמן, והאדם¹⁴.

א. ברובד הזמן - 'שנה' - קיימים הבדלים וחילוקים בין זמני

עליה לירידה, זמני חול וקודש, זמני התחדשות ושיגרה, זמני קימה ונפילה¹⁵. יש זמנים בהם האדם מרגיש יותר קירבה לאלוקים וחיבור לרוחניות, וזמנים פחות. יש ימים טובים, שבתות, מועדים וחגים אשר בכל אלה קל ונוח יותר להתחבר לאור הש"ת ולחיותו התמידית.

זמנים אלו שבנפש מתחלקים לכ"ד סוגי זמני עיתים¹⁶ הנמנים על-ידי שלמה המלך בספר קהלת¹⁷.

ב. כמו כן, ברוב המרחב - 'עולם' - קיימים מקומות המסוגלים יותר להרגשות קדושות או חוויות עליונות. וכך מופיע

הכל יתכן בפרטות הענינים המסתעפים משרוש הכללות, אבל במקור והשרש עצמו לא יתכן זה, כי שם בשרוש (הוא) [הכל] מתאחד באחדות הגמור.

וזהו ודבר אלהים את כל הדברים אלה, פירוש כשהדיבורים נאצלו מרוח פיו ית'ש, שהוא שורש האחדות, אזי נכללו כל הדיבורים בכללות אחד, ורק כשהדיבורים באו לישראל אזי נתחלקו ונמשך לכל אחד כפי השגתו. על דרך הזה הקדוש (א ספ ע"ב) על הפסוק (משלי לא כט) נודע בשערים בעלה, כל חד לפום מה דשמער בלביה. וזהו לאמר אנכי ה' אלהיך, פירוש שנמשך הדיבורים לכל אחד כפי השגתו לאמר אנכי ה' אלהיך ודל.

¹² למרות שמקורה של בחי' יושר באה ממקום עליון יותר, שהיא באה מהאור-סוף עצמו.

¹³ פרק ה משנה ז, וכך איתא בשם רבי: "עדים נאמנים שלשה הם, וכל אחד ואחד לבדו עומד, ומעידין על האל כי הוא אחד ואין לו שני. ואלו הן, 'עולם' שניה נפש'."

¹⁴ כמו שכתב הר"ק בעל התניא ז"ע בליקוטי אמרים (את 10) ז"ל: "וכן המשיח יהיה אביו מיהודה ואמו מן (הוא) להי"ך, כי ענין יהודה ודן שהם ראש וסוף השבטים כמו שאמרו ז"ל (שם) אין לך גדול וכו' וירוד וכו', וחיבורם היינו שמתחבר הראש לסוף נעשה געול כשלוקים קו ישר וכפופים הראש לחבר עם הסוף והוא סוד המחול לצדיקים לעתיד לבוא וכל אחד מהם באצבע (תענית ל"א) וכמו שבאמר (ירמיה ל"א ב) אז תשמח בתולה במחול שהוא עיגול, כי יש סוד עיגולים ויושר כידוע מהאריז"ל דהיינו בכלל אור פנימי ואור מקיף כי ה' יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, סובב כל עלמין הוא מצד שהוא אין וסם אין שייך עבודה ובחירה כלל."

וכידוע דכל השמות והכינויים לה' יתברך וכן כל מעשה התורה ומצוות הוא רק על ידי סוד הצמצום. היינו שכביכול צמצם אורו האין סוף ובלתי תכלית להיות נעלם ונסתר רק דרך קיום דקים והשגות קצרות ככף איש ועבר שיש לכל אנושי להשיג כפי אלקות, ודבר זה נקרא שיות שהרי ואומרים שיש אלה המנהיג הכל וכיצא בו בתוארים שעל כן אין שפתי לשכל אנושי שהוא תחת הישות להכיר ה' יתברך אלא על ידי תוארים והשגות ישות, מה שאין כן עצמות האין סוף אין ואפילו אין יכולים יתברך המתפשטות בסוד הצמצום לבוא לידי גילוי והשגת אדם אלא סמיה זו היא שורש להם לכך נקרא בשם אין, כי התחלת ההגלות ההשגה למוח נקרא יש מאין שהוא השגת החכמה שבמוח שכבר הוא ישות וכמו שנתבאר זה במקום אחר ואין כאן מקומו להאריך, ועיקר העבודה הוא מצד הזה שהוא ממלא כל עלמין בצמצומים רבים והעלמים,

הוא אור פנימי לכל הברואים לכל אחד כפי כח השגתו כשמישיג אמיתות ה' יתברך, וכפי מדת האור פנימי של כל הברואים שהם כלי קיבול לאותו אור כך יש להם אור מקיף כמו שהוא בכלל הבריאה כולה שהתחלתה היה בריאת המקום, [וזה שאמרו (בראשית רבה ג, ד) שהיה סדר זמנים קודם לכן כי המקום והזמן תכופים זה לזה כששייך מקום שייך זמן וכן שייך נבוא שוה עולם שנה נפש שבספר יצירה, ואין כאן מקומן] היינו שה' יתברך פינה מקום כביכול שצמצם עצמו והניח מקום ואור מניו לקבל נבראים, והנה סביביותו מכל צד הוא אור אין סוף וממילא הוא אותו מקום תמונת עיגול היה הרי ההצמצמות היה בשוה לכל צד כי למה יתצמצם באיזה צד יותר מאחר שהוא אין סוף לא שייך גביה צד שנאמר דלצד זה נצמצמם יותר וכיון שהוא בכל צד בשוה הוא תמונת עיגול וכדור וכך כלל הבריאה שלעיינו משמים וארץ הם געולים וכדורים וכו'.

והנה אנו רואים בעולם האור הפנימי רצה לומר המשיג אור ה' יתברך בקרבו ומש הוא האדם והוא היושר של כל העולם שהעולמים הם הרקעים והארץ והיושר הוא האדם, וכך בכללות בריאת המקום האור פנימי היה בדמות אדם פירוש כי מאחר שאנו רואים בכלל הבריאה הוא האדם שהוא סוף הבריאה ועולמים התכלית של איזה פעולה הוא בסוף, והיינו שלכך היה כל הבריאה כדי שגם האדם הגשמי יהיה משיג אמיתות ה' יתברך ואורו כמו שאמרו ז"ל (ויקרא רבה ל"ג, ד) בראשית בשביל ישראל.

¹⁵ כמש"כ בספ"ק אור לשמים (פשת ראה) ז"ל: "איש כל הישר בעיניו, כי יש בחי' עיגולים ויושר, וכל זמן שהאדם אינו מתוקן כראוי נקרא בחינת עיגולים, כי כמו לגלגל עגול לפעמים המדריג למעלה ולפעמים למטה היה כמו איש כזה, אבל יש מתוקן כראוי ובורר מדותיו זה נקרא בחינת ישר, גם כי איש כזה עיניו תמיד אלה ה' ית' משיגה בו ושרה הוא לשון הבטה (ע' רש"י בראשית פ"ט, כ"ב), וזה איש כל הישר בעיניו - שנושא עיניו למרום בכל עת והוא בבחינת ישר כנ"ל, איש כזה מוכן ומתוקן להצמתת ישועת ישראל והשלמת כל חפציהם לטובה מהרה אמן כן יהי רצון."

¹⁶ כמבואר בספ"ק פרי הארץ להה"ק רבי מנדל מיוונטסקא ז"ע (פשת אהתקן) ז"ל: "וזה שאמר בעת ההיא פירוש אם הוא באיזה עת שהוא מן הכ"ד עתים (קהלת ג-ח) כן הוא דרך תפלתו להמשיך רחמים בתורת מלת חנם בכל עת שהוא, וזהו לאמר שהוא מלשון לאמר לאחרים פירוש שהוא מוצא ושוש הדבור שהוא למעלה מן הכל שהרי אמירה בלב (חוב"ב יו ע"ש) וכל שכן הוא למעלה מן המדות וממילא מתבטלים המדות והדינין, והוא (ביב"ט לב ע"א) לעולם יסדר אדם שבחו של מקום תחלה ואח"כ יתפלל ויבקש צרכיו פירוש שצריך להתקשר במקור העליון כמו שאמר אתה החילות הראות אתה עבדך שהוא מוצא ושוש דבר ומשם להמשיך רחמים סדר המדות גדלך וידך החזקה."

¹⁷ קהלת ג-ב-ח.

במשנת¹⁸ כי קיימות אחד עשר קדושות¹⁹. ואלו הן: ארץ ישראל, עיריות המוקפות חומה, לפנים מחומת ירושלים, הר הבית, החיל, עזרת נשים, עזרת ישראל, עזרת כהנים, בין האולם והמזבח, ההיכל, קדש הקדשים.

ואומרים חז"ל כי בזמן הגלות נמצאת קדושת בית המקדש בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - "הוי"ה מעון אתה היית לנו"²⁰, או דווקא אצל אלו שבבבל - "ואהי להם למקדש מעט"²¹, אך רב בביתו של רב²².

כמו כן מובא בספרי חסידות²³ כי אף במקום בו נעשה דבר טוב במחשבה בדיבור או במעשה, נשאר באותו מקום סימן ורשימו.

ג. כך גם לגבי רובד האדם - 'נפש' - ישנם כמה חלוקות. לגבי כלל בני האדם נחשבים בני ישראל לעם הנבחר, בתוך האומה עצמה נחשבים כהנים למעולים, ועל דרך זה הנביאים או המלכים, וכן לגבי פשוטי העם שבכל דור ישנם 'אנשי מעשה הנבחרים מהעם'²⁴, צדיקים רועים ומנדיגים.

עבודת ה'עִיגוּלִים'

שינויים והבדלי יחס אלו אינם אלא פירוטיו של המוח האנושי המסור תחת כבלי מגבלותיו האנושיים, המזהה כל דבר באמצעות שתי אמות המידה: המרחב והזמן.

לעומת זאת, הנשמה שבאדם, היא אינה מזהה את עצמה ביחס למשהו אחר, היא אינה מגדירה את מציאותה כשונה מעצם אחר, אלא כל-כולה מקשה אחת של ישות אחידה, המגלמת את ישותו האין-סופית של הבורא יתברך.

הנשמה - האני' הפנימי של כל יהודי - אינה חווה את השוני וההבדל, את ה'עכשיו' וה'אחר-כך', את האני' וה'אתה', את ה'כאן' וה'שם'. כל תורת היחסות אינה קיימת בה, כולה אחדות, כולה אלוקות, אין בה כלל תחושה של שניות או נפרדות.

ה'ישור' שבגלות וה'עִיגוּלִים' שבגאולה

ואיתא בספרי חסידות²⁵, כי בזמן הגלות העבודה היא על ידי בחינת ה'ישור', משא"כ לעתיד לבוא, אזי תחול בעולם

לא עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבא. וכל אחד ואחד מראה באצבעו הנה אלהינו כו'. להבינך ענין זה המחול מהו, הדנה אחר"ל כל אחד נכוח מחופתו של חבירו. ולכאורה יפלא מהו הגמול והתענוג כיון שאינו יכול ליכנס במחיצתו של חבירו, והגם ששם אין בו לא קנאה כו' אבל מ"מ אין זה שלימות האמיתי כיון שלכל אחד חסר ממנו התענוג שיש לחבירו ושלימותו. אך ידוע דמחול הוא בעיגול ע"ד נקבה תסובב גבר (ירמיה לא, כא), ובעיגול אז כל החלקים שוים ואין שום חלק שיהא ניכר ושיבטו מחבירו. כמו כן באותיות התורה באמת כשהם ביושר היינו כסדר הא"ב אז ודאי הא' קודמת לת"ו בכ"ב דרגין אבל אם תסדרם בעגולה אז כולם שוים הא' עם ת"ו. כי הם עומדים זה אצל זה. והוה בחי א"ת ב"ש שהא' סמוכה להת"ו. והוה שהקב"ה יעשה מחול כו' היינו שלעתיד לבא ויתנשאו כל העולמות וכל המדות ולא יהא שום מיעוט בשום דבר, אור הלבנה כאור החמה. ואז לא יהיה הקדש בשום דבר, כי השי"י ישיע אור צח ובהיר אשר ממנו יתנוצץ אור לכל העולמות בשוה. וכל הצדיקים ירגישו זה התענוג בשוה. כי לעתיד לבא יתאחדו האותיות ויש דרגין הוא אלף. עד סוף דרגין הוא תת"ו. ואז יהיה האור מופיע ומקיף את כל מכל צד בשוה. והוה כמו מחול.

וכן כתב עוד (לשמועות) בזה"ל: ובוה נבוא לבאר דברי ר"א עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים. מחו"ל הוא לשון עיגול. מלשון מחול הכרם (ירמיהו ג). כי דבר עגול שאין בו מורשא דקרתא הכל בשוה לנקודה הפנימית ואין בו השתנות בשום איה צד. וכן יהיה לע"ל כי כל נשמות הצדיקים כולם יהיו שוים לטובה. למקור ושוש כל פרשי הקדושה. והוא יושב באמצע וכא"ר מראה באצבעו כי זה ה' קווינו לו היינו כמו שנתבאר שיהיה להם השגה בהבורא בהב"ש מצד עצמותו ית'. והנה על בחי' זו שיהיה לע"ל כ"ל רומזת אות סמ"ך שבא"ב. כי כתיבת אות סמ"ך הוא בעיגול בלי מורשא דקרתא. והוא נק' עלמא דבינה. עוב"ה עולם החירות. וכ"כ ג"כ בספ"ק מאור ושמש (שם) בזה"ל: ונראה לרמזו בזה על פי מה דאיתא בגמרא (תענית לא) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב בעינים אצל אחד מהמראה באצבעו זה ה' קווינו לו. ופרש רש"י מחול סביב כמו מחול הכרם (סלאים פ"ד מ"א).

¹⁸ פ"א מ"ו ואילך.

¹⁹ עשר אלו שנמנו במס' כלים הם רק בתוך ארץ ישראל, אולם קדושת ארץ ישראל עצמה לגבי שאר העולם לא נכללת בעשר אלו.

²⁰ תהלים צ א.

²¹ יחזקאל יא טז.

²² אלו ג' דעות המזכרים במגילה (כס ע"א): ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. ורבי אלעזר אמר: זה בית רבינו שבבבל. דרש רבא: מאי דכתיב ה' מעון אתה היית לנו - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. אמר אביי: מריש הואי גריסנא בביתא ומצלינא בבי כנשתא, כיון דשמעית להא דקאמר דוד ה' אהבתי מעון ביתך. - הואי גריסנא בבי כנישתא.

²³ ראה למשל בספ"ק תפארת שלמה (לשמועות) בזה"ל: ובוה י"ל והשב כהנים לעבודתו וכי כתיב בתורתך כי שלש פעמים בשנה כי במקום אשר יבחר כי קדושת המקום ומגדול היחוד שנעשה בקרבנות שהקריבו שם אז ח' מאות שנה נשאר הרשימו ג"כ במקום ההוא גם עתה כ"ל. והנה המקום הזה אשר בחר ד' לשכן שמו שם הוא מקדש מאז ועד עתה (ובחס' ק. צ). וקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לע"ל אף לדברי האומר בגבוליו לא נתקדשו לע"ל אבל ירושלים לדברי הכל נתקדשו לע"ל כמבואר ברמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ט טו-טז). והנה לכך מאז ועד עתה כל התו"מ משם הם הולכים ולמקום ההוא הם שבים ללכת כ"ל. ולכך הנה כל הנשמות הראשונים והאחרונים אבותינו אשר מעולם עד עתה כולם מקודים להווא אתר שנתחדשו בו ד"ת כי שם חלקם ומקומם והם משמחים את המקום כנ"ל.

²⁴ ראה בספ"ק עטרת ישועה (פרש נשוא): והנה כללות ישראל נקראו תרומה כמס"ל, אמנם הביורים נקראים אנשי מעשה הנבחרים מהעם עדה"כ ראובן בכוריה אתה [בראשית טג ג]. שהוא בחינת צדיק יסוד עולם דנטר טפה קדמאה [נדר הוא דר' רלה]

²⁵ ראה בספ"ק אהב ישראל (פרשת ויצא) שכתב זול"ק: הנה אחז"ל (תענית

בחינת העיגולים', ולא יהיה מורגש ההבדל שבין הצדיקים - כמובא בסוף מסכת תענית²⁶ כי "עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות 'מחול לצדיקים', והוא יושב ביניהם בגן עדן"²⁷.

בעניין זה הייתה טעותו של קורח במחלוקתו על משה רבינו, שלא דע שבחינה זו של 'עיגולים' תגלה רק לעתיד לבוא, והיה חשוב שכבר עתה קיימת בחינה זו, וכמו שהייתה

ולבין הדבר נראה דהנה כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם צמצם אלהותו יתברך שמו ונעשה עיגול ואחר כך ברא את העולמות בקו הישר וכל העולמות ממשיכו אלהותו יתברך שמו בשוה, עד שנתגשם העולם והתחיל להיות ברוריו עולמות ונעשו צמצום, דהיינו בעולם העליון צמצם אלהותו מעט ובעולם התחתון ממנו צמצם יותר וכן עד סוף כל העולמות. ואנו משיגים אלהותו מתתא לעילא שצריכים אנו לברר הניצוצות הקדושות וללך ממדרגה למדרגה.

וכל העולמות וכל הברואים הם בבחינת דכר ונוקבא בחינת מננו וכן הפסיע ומקבל כי העולם היותר גבוה מפיץ לעולם היותר נמוך ממנו וכל הקטן ומראש עד סופו הוא רחוק, וכל שהוא למעלה מן הסוף הוא קרוב יותר להראש, כן כל שהוא למעלה למעלה מעולם התחתון הוא קרוב יותר לאין סוף ברוך הוא. ולכן הקטן צריך לגדול ללמוד ממנו עבודת ה' כי הוא משיג יותר ומשפיע לקטן ממנו, אבל לעתיד יתקן כל אחד חלק נשמתו עד שורשו ויעלו הניצוצין הקדושים והחיצוניות יתבטלו מהם וכל, ויפיע אז אור בהירות אלהותו בכל העולמות ויהיה העיגול והקו שוה ולא יהיה אז בחינת דכר ונוקבא כי כולם בשוה וישגו אור אלהותו יתברך שמו כמו בדבר עיגול שאין ראש וסוף, ולא יצטרך עוד שום אדם ללמוד מחבירו כמו במחול הכרם שהוא מקו האמצעי קרוב לכל העיגול בשוה, כי אז ישיגו כולם מאור הבהירות אלהותו בשוה כדכתיב (ויפיע א. לט) ולא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותו מקטנם ועד גדולם.

והו פירוש הגמרא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והקדוש ברוך הוא יושב ביניהם, פירוש לעתיד לבוא וישגו הצדיקים השגה גדולה מאור העליון אשר אין שם בחינת דכר ונוקבא ואין שום אחד מהם יצטרך ללמוד מחבירו כי אז יתגלה אור בהירות אלהותו בכל העולמות ויהיה עיגול עם הקו בשוה כמו מחול הכרם שמקו האמצעי הוא קרוב לכל העיגול בשוה. וזה כוונת ההקפות שאנו מקיפין בהושענא רבה ובשמיני הצפת, אנו עושים הקפות בסוד נקבה תסובב גבר (שם סט) להמשיך על ידי הקפת האד את אור העליון אשר אין שם בחינת דכר ונוקבא.

וכן בספ"ק קדושת לוי (ולשבת חנוכה) וז"ל: ונראה לבאר על פי מאמר חכמינו ז"ל (תענית לא ע"א), עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבא, כי הנה יש שני מיני התעוררת, יש שאדם מעורר עצמו לעבודת הבורא יתברך, ויש התעוררת דלעילא מה שמגיע לאדם התעוררת מלעילא לעשות רצון הבורא יתברך והנה מה שאדם מעורר עצמו אז נקרא שלו ומה שמגיע אדם התעוררת מלעילא אז אינו שלו ונקרא אז אצל האדם שאולה. והנה בראש השנה האדם עצמו מעורר רצון הבורא יתברך ויש לו פחד מיום הדין. ובחמשה עשר באב מגיע לאדם התעוררת מלעילא, כי בא הקדוש ברוך הוא לשפוט את העולם. והו הרמוז שבהם נותן ישראל, רומז על נשמות וכנסת ישראל. כלי לבן, לבן רמוז על הא"י, כי בלבן כלול כל הגוונין. והו הרמוז שאולין, שזה הבחינה והתעוררת בא להם מעילא כ"ל. והו הרמוז ומחולת בכרמים, כי מחול הוא מה שאדם מנגן בכלי זמר והו עושה המחול כפי הניגון שזה מנגן ומה אמצע אחר מעורר אותו. והו הרמוז עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, שהקדוש ברוך הוא מעורר אותם לעשות רצונו יתברך והם יעשו רצונו כפי התעוררת שמועיל עליהם. והו הרמוז גם כן בכאן שזה היום מעורר על התעוררת מלעילא והו מחולת בכרמים כ"ל. והו שפירש רש"י יום שהותרו השבטים לבא אז בזה, כי האבות כל אחד

היה עובד את הבורא בבחינתו. אברהם, במדת אהבה אשר לזה מרומז יסוד המימין. יצחק, במדת היראה אשר על זה מרומז יסוד האש. יעקב, במדת התפארת אשר על זה מרומז יסוד הרוח. ובאמת כל כוונתם היה למדת מלכות להמליך עליהם מלך מלכי המלכים. ועל זה המדה רומז יסוד העפר ועל זה אמר אברהם אבינו (בראשית י"ח טו) ואנכי עפר, ונמצא משהוא אינו רק בבחינת אור מקיף, אלא בזמן הגלות נאמר וישכנתי בתוכם יציקא, בחינת אור פנימי. אבל בזמן הגלות נאמר (ויקרא ג. ח) ישב בדם וידום כי נטל עליו, ופירוש הברטורה באבות (פ"ג פ"ח) לשון סכך, שהשיניה סוככת עליו מלמעלה. והיינו רק בבחינת מקיף, ועל דרך (תהלים פ"ב. ח) וה' סביב לעמנו, סביב יציקא, ולא בתוכו. אבל לעתיד אמרו (תענית לא. א) שעתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, היינו כמו עיגול, והוא הנקודה האמצעית כביכול, בבחינת אור פנימי ואור מקיף. והו עצמו גלות השכינה, כי הוא כביכול גולה ממקומו, כי רצונו יתברך לשכון בתוכו וישכנתי בתוכם יציקא, וכמו שאמרנו נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים, וכדאיאתא במדרש תרומה (ש"ר ג. א) ויש לי דירה לרור ביניכם, ובזמן הגלות שאינו אלא בבחינת מקיף, ואברותו יסך לנו אכל לא בתוכנו, זה נקרא אצלו כביכול בחינת גלות, שאין לו דירה בתוכנו ח"ו. והו שאמרנו כל מקום שגלו גלתה שכינה עמהם יציקא, ולא בתוכם, והו הגלות שאינו בתוכם.

ובספ"ק תולדות אהרן (לקוטיים) כתב וז"ל: ע"ד עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים (תענית לא ע"א), כמו ששמעתי מהרב בנימין קדישא אב"ד ד"ק קאלנשטוב שעכשיו צדיק נכוח מחופו של חבירו, שכל אחד גבוה מחבירו ולעתיד יעשה הבורא עיגול מאותיות היינו מת"ו לא"ף, ע"ד נעוץ סוף תחלתן ותחתן בסופן (ספר יצירה א. ו), ולא יכסוף אחד מחבירו, שיעיגול אין לו תחלה ולא סוף. והו זה ושרים כחוללים, ששרים שאמרנו שירה להבורא יהיו כחוללים בעיגול, כמו מחול הכרם, ואז כל מעיני כ"ך, היינו מעינות החכמה, ולא יכסוף אחד מחבירו ועלמנו איש את רעהו ויהיה שמחה גדולה. 26 על ע"א.

27 וכש"כ בספ"ק אהבת שלום (לחמשה עשר באב) וז"ל: והנה כל צדיק עובד ומתאמץ תמיד על איזו בחינה ומדרגה בעבודת הש"י שרצונו להשיג, או לאיזה בחינה של יראה או אהבה או תשובה כפי השגתו, וכל אחד מתאמץ להוציא הנקודה שלו מן הכח אל הפועל, מה שלבו משתוקק ליצאת לעבודתו בזה הנקודה להשיג, ואין בעולם שום בני אדם שונים, יש אחד המתאמץ על תפלה יותר, ואחד על תורה ביותר, שיהיה כראוי.

ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, היינו עיגול, שיהיה כל באמת הקב"ה עושה כל הדרכים בעצמו, הקב"ה מתפלל (ברכות ז. א) הקב"ה

בשעת קבלת התורה שהיו כל בני ישראל בהשוואה 'כאיש אחד בלב אחד'²⁸ על ידי בחינת 'עתיקא', ולכן טען "כי כל העדה כולם קדושים ומדוע נתנשאו על קהל הוי"ה", שהרי בבחינת ה'עיוגלים' אין חילוקי מדריגות אלא כולם שווים²⁹.

ידוע משמו של רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע³⁰, שאמר על נשמתו של רבינו הבעל שם טוב זי"ע כי חצובה היא מהזמן הקודם לחטאו של אדם הראשון באכילתו מעץ הדעת - גורמה להסתר וליחס המופיע בעולם, ולכן היה הוא זה

אשר הזריח והאיר את אור הגאולה העתידה בתוך חשכת גלות הנפש היהודית³¹, באור יקרות ונגוהות, אור מופלא רום מעלה.

מידת ההשתוות

אחד מיסודותיו של רבינו הבעל שם טוב זיע"א, הנובעות מתפיסתו ה'גאולתית' את הנוכחות האלוקית כממלאה את המציאות כולה בבחינת 'עיוגלים' או 'יחיד', היא "מידת

מניח תפילין (שם א'), והכל יש בהש"י, כי שם נכללים כל הטובות והקדושות.

²⁸ רש"י שמות פ"י יתרו י"ב, על "ויחן שם ישראל".

²⁹ כמש"כ בספיק"ק פיר **צדיק** (פרשת קרח - א"ת א) בזה"ל: ויקח קרח וגו. במדרש רבה פירשה זו מה כתיב למעלה ועשו להם ציצית כפף קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת וכו' בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה וכו'. וצריך להבין מניין לקח המדרש רבה שזה היה טענת קרח ומחלקותו ובורה מפורש כי כל העדה וגו' ומדוע נתנשאו וגו'. ואם מפני הסמיכות לפרשת ציצית הלא המדרש מביא גם מזוזה, גם איזה שייכות יש ענין טלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים לענין טענת קרח מדוע נתנשאו שזה היה יסוד מחלקותו כמפורש בפסוק. אך הענין על פי מה שאמר האר"ז³¹ יש **מדרגות הנקראים בחינת עיוגלים** ויש הנקראים **בחינת יושר** ו**יושר** ו**נעלמא דאחרברן קודם בריאת העולם** היה אז בבחינת עיוגלים ובעולם התיקון התחיל מדרגה בחינת יושר ולעתיד יתגלה גם כן בחינת עיוגלים. וזה סוד מה שאמרנו סוף הענינת עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לשון מחול הוא בעיוגול. והנה אף שענין עיוגלים ויושר מוסק על המדות שהאציל השם יתברך ושם בתענית מדבר שהצדיקים יקיפו במחול כמו עיוגול. אך כמו דאייתא בפתח אליהו כתר עליון איהו כתר מלכות, היינו שעל ידי שישראל מתיירן ומתקבלים עליהם עול מלכותו יתברך שמו על ידי זה נכתב כביכול הקדוש ברוך הוא בכתר ועיוגלים הוא בחינת מקיף וכתר הוא אור מקיף ולעתיד כשיתגלה כתר עליון איהו כתר מלכות אז יהיו כנסת ישראל מכתירין להשם יתברך כבוד קבה הסובב בבר. וזהו הענין **במחול** ו**הוא יושר** **ביניהם** **בין עדן** **וכל אחד מראה באצבעו**. ובחינת העיוגלים שם אין שום מדרגות שהכל שוים כמו עיוגול שאין בו ראש וסוף.

וזה היה טענת קרח שכיון שבאמת בשעת מתן תורה היה ראוי להיות התיקון האמיתי כמו שיהיה לעתיד. וזה שטען כי כל העדה כולם קדושים וכולם שמעו בסנין אנכי ה' אלהיך (כמו שדרשו במדרש רבה) ובתקנים ה' והיינו כמו שיהיה לעתיד שהקדוש ברוך הוא יושב ביניהם והם סוביב במחול וכאמר ובעיוגול אין שום מדרגות כנ"ל ומדוע נתנשאו על קהל ה'. וכן הוא באמת כשיש התגלות מדת עתיקא כמו שהיה ההתגלות בשעת מתן תורה דכתיב **ננים בפנים דבר ה' עמכם**. וכמו ההתגלות שהיה בקריעת ים סוף שהיה גם כן ממדת עתיקא כמו שאמר בזוהר הקדוש (ח"ב כ"ב ב) בדעתיקא תליא וייתא במכילתא בזוהר הקדוש (שם כ"ב ב) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, והיינו שהשפחה ראתה כמו הגדול שבשיראל הכל שווים כיון בדעתיקא תליא אז אין שום מדרגות וכן היה במתן תורה גם כן וכמו שנאמר שם ויחן שם ישראל ופירש רש"י כאיש אחד בלב אחד ולא היה מדרגות כמו שנאמר פנים בפנים ידבר ה' עמכם אבל אחר כך נתבטל מדרגה זו ולא יהיה ההתגלות הזה עד לעתיד שיהיה התיקון האמיתי. וזה ענין שנכתב טענת קרח בתורה אף שהוא שקר אם

שהדבר אמת שקרח טען כן מכל מקום מצינו (תחומא ר"ס תולדות) גדול השלום שבדבר התורה דברי בדאי בשביל שלום ואיהו כה תאמר ליוסף וגו' ואף שהדבר אמת שהם שלחו כדברים האלה ליוסף מכל מקום מדיק המדרש שלולי מפני השלום לא היתה כתבה התורה דברי השבטים שהם דברים בדואים. וכן כאן מה להכתוב **דברים בדואים** שאמר קרח. אבל באמת אינם דברים בדואים לגמרי כי מה שאמר העדה כולם קדושים הוא בודאי אמת דישאל קדושים הם וכמו שנאמר כי עם קדוש אתה. ומה שאמר ובתוכם ה' הוא גם כן אמת דביום השבת שיש הגלות בחינת עתיקא כמו שאמרם ועתיקא קדישא אתיין לסעדה בהדה אז בתוכם ה' דשבת מעין עולם הבא ויש בו מעט התגלות מעין העתיד מענין מדרגת בחינת העיוגלים שיהיה בתוכם ה' שהקדוש ברוך הוא כביכול יושב ביניהם כנ"ל. אך הוא רק מעין עולם הבא וגם הוא רק בשבת. ובאמת בדרך המדבר שהיו כולם משתדלי באורייתא דאינון בשבתות וימים טובים כמו שאמר (ח"ג כ"ב ב) היה גם כן מעט התגלות מעין זה ממדרגת ובתוכם ה'. וטעה קרח וחשב שכן הוא תמיד כמו שיהיה לעתיד וכבר הוא עתה כן. אבל באמת התגלות הזאת האמיתי לא יהיה עד לעתיד ובשבת הוא רק מעין זה מעין עולם הבא. אחד מס' לעולם הבא (כמו שאמרנו בס"ט כ"ו ב) ומשום זה נכתבו דבריו בתורה.

וראה עוד בספיק"ק מי השילוח (פרשת קרח) שכתב וז"ל: מדוע התנשאו על קהל ה'. הנה טענות קרח היתה שאין שום התנשאות בין ישראל לאחד על חבירו כי בתוכם ה' היינו שהש"י שוכן בתוך כולם שוה כשוה כמו שמבואר במגרא שלענין עשה הקב"ה מחול לצדיקים ומחול היינו בעיוגול שאין שום אחד קרוב יותר מחבירו. והיה טוען שעתה ג"כ הוא כך אך ע"ז אמר שלמה המלך מזרה רשעים מלך חכם וישב עליהם אופן. היינו שע"י הזר והכסתר שניתן להם דהיינו כתר הלויים ונתן להם התנשאות ע"ז וישב עליהם אופן דהיינו שהיה משיב להם מדוע כשנתתי לכם התנשאות לא טענתם שאין בישראל שום התנשאות לאחד על חבירו.

³⁰ כמוהא בספיק"ק בית אהרן (רמ"ז אבות) קבלה ביד הצדיקים שהבעש"ט ז"ל היה מאותו הנשמות שנסתלקו וברחו קודם חטא עץ הדעת. ולא טעמו מעץ הדעת כלל, וענין הסתלקות הנשמות קודם חטא עץ הדעת, נמצא בספר שער הגלגולים.

³¹ וזהו חי הרה"ק מקאמאראנא זי"ע (ח"ג דף י"ג) כתב וז"ל: והן היום שנתת שופר גדול ותרעין דחכמתא פתוחין משנת ת"ר, מה שלא נפתחו בזמן התנאים. ובכל יום ויום אור הגאולה מתגבר ודופק, שיכול היום קטן בישראל להשיג אהרה עצומה בנפש עד כלות הנפש, מה שהיה צריך לזה בזמן הקודם אלף אלפים תעניתו, וישיג היום חסיד קטן אם ירצה להתעורר לזה להסיר מעליו תענוגי העולם הזה, נותניו לו תענוגי העולם הבא מה שלא היה דורות שלפניו.

ואילו הבעש"ט הרחיב אותה אף כלפי מערכת יחסיו של האדם עם בוראו או עם עצמו, וכפי שיתבאר להלן.

מידת ההשתנות - שבבחינת ה'עגולים' - מבטאת את הרגשת השוויון הפנימית שחש האדם כלפי כל מצב, עצם או נתון כלשהו.³⁴ תחושה הנותנת לו לאדם זהות ללא

ההשתנות³², אשר משכנה בלב שהוא העמודא דאמצעייתא³³, ועל ידה מתקן האדם את מידת 'הוד' שבו.³⁴

האמת היא כי מידה זו כבר מוזכרת בספר חובות הלבבות³⁵, אלא ששם היא מתבארת רק כהתייחסות לזולת,

צריך ליקח אתו את כל ישראל בכל תהלוכותיו וזהו אשר יוצאים ואשר יביאים להוציאם מהפסולת ולהביאם לתוך שערי טהרה.

³⁴ כמו שכתב בספרה"ק **בן עין** (פר נביים) בזה"ל: איתא בספרים הקדמונים (הח"ל ש יחיד המעשה פ"ד) שעיקר גדול הוא לעבודת ה' שיהיה לאדם בחי' השתנות, היינו שיהיה בשוה אצלו הדויות בני אדם וגנות בני אדם, שלא יהיה נחשב אצלו לכלום, רק העיקר תהיה אצלו לעשות רצון בוראו ית' באימה ויראה כמאן דקאים קדם מלאכ פנים בפנים, וזהו **נקרא בחינת תיקון הו"ד**, היינו במה שאינו נחשב אצלו הוד של בני אדם שיודו אותו על מעשיו, ומהפך זה שיהיה בלתי לה כנ"ל, בזה הוא מתקן בחינת הו"ד. וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה אחר שנגע השר של עשו בירכו בבחינת הו"ד (פגם בו ע"י ז"א סא ע"ב, קטא), ואחר שניצל ממנו אמר (בראשית כ"ב) כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי, פי' שעל ידי עבודתו לה' בבחינת פנים בפנים כמאן דקאים קדם מלאכ כנ"ל, עי"ז ותנצל נפשי, ותיקן בחינת הו"ד בחינת נפש שלי, כי הו"ד הוא בחינת ה"א שהוא מדה תמישית בפסוק (ד"ה א סט ט"א) לך ה' הגדולה והגבורה וגו' כידוע, גם מרמזו באות ה' שהוא ציור ד'ו' כזה (ד"ה קנח ע"ב) ואת ה' עצמה נעשית הו"ד, ועל ידי עבודה הנ"ל ממשיך ה' פעמים אלהים בחי' אלוהות מלמעלה, ומחשה פעמים אלהים עולה גימטריא נפש"ט, וזהו בחינת תשובה תשוב ה' (ד"ה ד נכס), שמתקן בחינת ה"א בחינת הוד כנ"ל.

וזהו שאמר הכתוב (שמות א') ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים וגו', פירוש שעל ידי שתקן יעקב בחינת ירך בחינת הו"ד כנ"ל, ונתקן בחינת נפש"ט, נתקן עי"ז בחינת יוסף בחינת יסוד הו"ד, שהיה מלך במצרים, שהוא בחינת גאולה, ולזה נקודה של הוד הוא נקודת קיבוץ³⁵ (העמית פ"ת פ"א) לרמז לבחינת קיבוץ גליות במרהה בימינו אמון, ובחינת קבלת התורה שהיא בבחינת פנים בפנים.

³⁵ שער יחוד המעשה פ"ה, וז"ל: וכבר אמרו על אחד מן החסידים, שאמר לחבירו: הנשתנות! אמר לו: באיזה ענין? אמר לו: נשתו בעיניך השבח והגנות, א"ל: לא. א"ל: א"כ עדיין לא הגעת. השתל, אולי תגיע אל המדרגה הזאת, כי היא העליונה שבמדרגות החסידים והתולדות המיוחדות. וראה מה שכתב הרמב"ם בפירוש משניות (אבות פ"ד ז') וז"ל: וכבר ראיתי בספר מספרי המידות, שנשאל אחד החסידים, ונאמר לו: איהו היום השמח שערך עלך מימיו? אמר: יום שהייתי נוסע לגבי ספינה, והיה מקומי בה השפל שבמקומות, הייתי לבוש בלויי סחבות, והיו בספינה סוחרים ובעלי ממון, והייתי שוכב במקומי, ואחד מאנשי הספינה קם להטיל מים, והגיעה שפלותי בעיניו, ופחיתות המצב אשר הייתי בו, עד כדי שגילה עצמו והטיל מימיו עלי. ונפלאתי על התחזקות תכונת העזות בנפשו, וחי' ה' לא הצטערה נפשי כמעשהו כלל, ולא התעורר בה רוגז, ושמתני שמחה גדולה שהגעתי למדרגה שלא יצערני ביזוי זה החסר, ולא אשים לבי אליו, ואין ספק שזה היא תכלית בשפלות הרוח, עד שירחק מן הגאווה.

³⁶ זהו נתון בבחינת האדם לקבל את כל מאורעותיו שווה, כמו שכתב בספרה"ק שפת אמת (פירשת ד"ה - שנת תרל"ה) בזה"ל: במדרש אפי' מפיסקין בתוכחות ואל תקוץ ל"ת תוכחות קוציץ קוצין כו'. דכתיב אנכי נתון כי היום ברכה וקללה, פי' שבכל יום ניתן לבני' בחירה חדשה. א"כ לעולם

³² וראה בספרה"ק חסד לאברהם (ליקוטים - תהלים): הוד והדר תשוה עליו (סא ו). הנה ביאור אלו הדברים הקדושים כן הוא, שהתורה הקדושה מלמדת אותנו ישראל עם קדוש את הדרך לבך בו שעל ידו נהיה יוצלים מן הגיאות מדה הרעה והמרה, ומפרש ואומר שהוא הדרך אשר ישכון אור, היינו דרך מדת ההשתנות, והיינו שירגיל האדם את עצמו שישוה אצלו במשקל אחד הכבוד והביזון המגיע לו מבני אדם, ואז ההרגל נעשה טבע אצלו, ויצא מן הגיאות המדה הרעה והמרה עד למואד.

וזהו שאמר הכתוב הוד היינו בחינת כבוד, והדר היינו החזרה מתיבת הוד למפרע, והיינו דוה, כי כשתחזור ותקרא את תיבת הוד למפרע, אזי נעשה תיבת "דוה", והיינו בבחינת ביוון. ד"הדר" הוא מלשון חזרה כמו הדרא לדוכתא. והיינו אלו השני בחינות הן הוד והן דוה המגיע לו מבני אדם, תשוה עליו היינו ישוון אצלו במשקל אחד, ואז יזכה למדת ענוה באמת, ועקב ענוה יראה ה' (משלי כ"ד) והבן.

גם עוד רומז לנו הכתוב בזה לאמאמר ז"ל (ברכות ד') שחייב אדם לברך על הרעה בשמחה, כשם שמברך על הטובה בשמחה, כי באמת הכל טובה הוא, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עביד (שם פ"ב ע"ב), וגם זו לטובה, כידוע. וזהו שראינו הוד היינו נחת, והדר כנ"ל דהיינו צער ח"ו, תשוה עליו, היינו ישוון אצלו באמת כנ"ל.

ועי' מסיים הכתוב ואומר שבחינת האדם עושה שוה אצלו אלו ה' בחינות כנ"ל, אזי ותשיתו ברכות לעד, היינו שזוכה לברכות ישועות ונחמות, וכאמאר חז"ל (שבת פ"ב ע"ב) הנעלבין ואינם עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבים, שמחים ביסורים וכו' עליהם הכתוב אומר (שופטים ה' לא) ואוהביו צאת השמש בגבורתו וכו' יעו"ש, דהיינו ברכות ישועות ונחמות והבן.

וראה בסוף הספרה"ק ישמח ישראל (מאורן של ישראל - תהגות והדרשות ישות מאת כ"ק מוח אדמ"ר): ועבודת תמיד במדת השתנות, ושלא יחשוב הלילה וחס בכבוד עצמו, וידע שזה גרם כל מניעות ועיכוב התשובה ועבודה שלבל, כמו שכתב וזהוהי בזה ר"מ ט"ב כההגותיו בהנהגה ראשונה.

ועי' במש"כ בספרה"ק אמרי אמת (מקץ) בזה"ל: וביעקב היה ק"ך דכתיב ויפול על צווארו וגו' ואיחא ויעקב קרא את שמע היינו שלא נשתנה מכפי שהיה מקודם, כתיב שפכי נדמתי לך נוכח פני ה' וכתיב שויתי ה' לנגדי תמיד וזו מדת ההשתנות ויעקב נקרא ישורון על שם הישרות והשויו, שכלתי הוא נטריקון שויתי ה' לנגדי תמיד כי, מימיני בל אמוט.

³³ כמש"כ בספרה"ק אמרי אמת (שופטים) וז"ל: ואי בשפ"א בפסוק אם יהיה נדחך בקצה השמים דהוה ליה למימר בקצה הארץ ופי' שהורש הוא ג"כ בלולת דבעת גלגות כ' ותגל מרגלותיו ובאמת עיקר מקומה באמצע הלב, אי בזה"ק דהלב הוא באמצע, זהו העמודא דאמצעייתא, וזהו לבלתי רום לשבו מאחיו, שיהיה בתוך בני', לא יתור גבוה, עמודא דאמצעייתא, והו' כ' לפעמים כי נפילה ולפעמים עליה, וזה דאי' אפילו המלך שואל בשלמו לא ישיבו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסק וכו' אי' בכותב את השם אפילו המלך שואל בשלמו לא ישיבו, ומלך ישראל הוא הלב, עמודא דאמצעייתא, השתנות כ' אם רוח המושל תעלה עליו מקומן לא תנח, עיקר המקום הוא באמצע, בלב המלך היה

שום יחס לישות אחרת, כך שמצב האדם באופן זה אינו נתון לשינוי.³⁷

תחושות שוויון זו של האדם, מוצאת לעצמה מתן ביטוי בשלשה מישורים: בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, וכן בין אדם לעצמו, וכדלהלן.

ואלו דבריו של רבינו הבעל שם טוב ז"ל ע"כ:³⁸

"כתיב³⁹ שויתי ה' לנגדי תמיד, שויתי לשון השתוות, בכל דבר המאורע הכל יהיה שוה אצלו, בין בענין שבני אדם משבחין אותו, או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים, וכן בכל המאכלות, בין שאוכל מעדנים, בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיניו, כיון שהוסר היצר הרע ממנו לגמרי, וכל דבר שיארע, יאמר הלא זהו מאתו יתברך שמו ואם בעיני הגון וכו', וכל כוונתו לשם שמים, אבל מצד עצמו אין חילוק, וזה מדרגה גדולה מאוד":

בין אדם למקום

ביחס לעבודת השי"ת - 'בין אדם למקום' - מתארת מידת ההשתוות את הקירבה והקשר הפנימי שהאדם חש בינו לבין בוראו, קשר שלא שייך לערער אותו, אהבה ללא תנאים, חיבור אותנטי ומתמיד אשר כל עוון או חטא לא יוכלו לפגום בו.

וכך גם במקביל, יש בתחושה זו מעין חיבור פנימי להשי"ת שאינו תלוי בכמות השפעתו, ואמנות ומסירות

מוחלטת להשי"ת ללא שום שייכות למידת חסדו וטובו, כך שאף במצב בו הוא לא משפיע כלום, עדיין עומד קשר זה ביציבותו, ואינו נחלש או נעשה קלוש יותר.

בין אדם לחבירו

במישור החברתי מבטאת מידת ההשתוות את הרגשת הביטחון או ההערכה העצמית - את למידת האדם להעניק לעצמו אישור על כך שהוא קיים, ללא צורך קבלת אישור מאף אחד אחר על כך.

כאשר האדם לומד להחשיב ולאהוב את אישיותו על כל רבדיה בעצמו, אינו תלוי בתגובות החברה, כך שאינו מרגיש צורך לרצות אותם או נטייה לתחושת איום מאי קבלתם אותו כפי שהוא.

רעיון זה עלול להטעות כי מדובר במצב הכולל חוסר אכפתיות כלפי הזולת, אולם ההיפך הוא הנכון.⁴⁰ ברגע שהאדם מקבל ומכבד את עצמו דיו, דווקא אז הוא יכול להעניק אהבה והערכה לזולתו, כי מה שאין לו לאדם ביחס לעצמו, הוא לא יכול להעניק לאנשים אחרים שאינם אלא השתקפות של חלקיו הנפשיים שלו.⁴¹

וכך הביא בספס"ק תולדות יעקב יוסף בשם רבו הבעל שם טוב ז"ל ע"כ:

"במדרש רבה⁴² וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו', וכיון שעמד אוהל מועד אמר יפה הוא הצניעות,

נשתויה שלא תרגיש נפשך בבזיון העושה לך, אינך מזומן להיות מחשבתך קשורה בעליון שתבא ותתבודד, אמנם לך ותכניע עול לבבך הכנעה אמיתית עד שתשתוה ואז תוכל להתבודד, וטעם ההשתוות הוא דבוק המחשבה בשם ית' כי דבוק וחיבור המחשבה בשם א"ע"פ שעושין לו אינו מרגיש.

³⁸ צוואת הריב"ש דף ב ע"ב.

³⁹ תהלים טז ח.

⁴⁰ כמש"כ בספס"ק בת עין (תקת) וז"ל: ועיקר גמילות חסדים הוא להשתתף בצערו של חבירו כמו בצערו ממש, וזהו בחינת אחד א"ח דלית, היינו להיות אחיו של דל, וכמו ששמעתי מהרב הק' אב"ד דק"ק בארדיטשוב שאמר בשם המגיד ממעזריטש ז"ל שאחת משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן הוא גזירה שוה, היינו בחינת השתוות שירגיש בצערו של חבירו כמו בצערו ממש בשוה (עי' קדושת לוי פ' כי תשא), וזאת הוא בחינת אחדות ממש וגמור, וזהו עיקר גמילות חסדים אשר בה יוכל לתקן בחינת נעל באמורו למעלה.

⁴¹ ראה בגיליון לפרשת מצורע.

⁴² במדבר רבה א, ג.

ביד האדם להפוך הרע לטוב. ואין לדבר סוף. וז"ש אין מפסיקין קוצין קוצין כי אין אחרית וסוף להקללה. כמאמר שקר אין לו רגלים. כי בסוף מתהפך לטוב. והאמת כי אין הרע יורד משמים אף לכל השפעה מוכרח להיות תערובת מסו"ר וכל שיש התחדשות ברכה נמשך ג"כ אחריו להקלה. וז"ש ונתן לפניכם כו. שהכל ביד האדם. וביאור הענין ואל תקוץ בתוכחתו. היא מדת השתוות. שמשבחין מאוד מדה זו. והיינו לקבל כל המאורעות בשוה כי אם אין האדם משתנה כמגעו בו מדה"ד אין לה קיום להקלה וחולפת ועוברת ממנו. אף ח"ו אם האדם מתפעל יותר מדי. בזה נוסף קיום וחיוזק להרע. וז"ש אין מפסיקין אשר יפסיק מדביקות ובטחון שיש לו בהקב"ה אף שיעבור עליו מה שיעבור ככ"ל.

³⁷ כמש"כ בספר מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו (פר עקב) וז"ל: והזוכה לסוד ההתבדקות יזכה לסוד ההשתוות. ואם יזכה לסוד ההשתוות יזכה לסוד ההתבודדות. ואחר שזכה לסוד ההתבודדות הרי זה יזכה לרוח הקדוש, ומזה לכבואה עד שיתנבא ויאמר עתידות. וסוד ההשתוות אמר לי ר' אבנר, כי בא איש חכם לאחד מהמתבודדים ובקש ממנו שיקבלוהו להיות מהמתבודדים. אמר לו המתבודד בני ברור לשם כי כוונתך טובה היא אמנם הדיעוני השתוותה אם לא, אמר לו ר' באר דברך, אמר לו אם שני בני אדם האחד מהם מכבדך והאחד מבזה אותך הם שוים בעיניך אם לא, אמר לו לא אדוני כי אני מרגיש הנאה ונחת רוח מהמכבד וצער מהמבזה אבל איני נוקם ונוטר, אמר לו בני לך שלשום כי כל זמן שלא

שנאמר⁴² והצנע לכת עם אלהיך וגו':

שמבזים אותו⁴⁹.

ויש אומרים שצריך האדם להשתדל לבוא למעלה גבוהה יותר מן ההשתוות, עד כדי כך שיהיה אצלו אהוב הבכיוון יותר מן השבח - שיהיה מאוס אצלו⁵⁰.

בין אדם לעצמו

האמת היא, כי איכותם של המישורים הקודמים תלויים המה ועומדים במערכת יחסיו של האדם עמו בעצמו וכנ"ל. כי באותה צורה בה האדם מתייחס לעצמו, כך הוא מתייחס גם כן לסובביו⁵¹, ולחילופין, כלפי הבורא יתברך.

האדם שמצליח להגיע לכך, גילה בעצמו את הא' הכי פנימי שבו, את דרגת היחידה' שבו, והרי הוא נאלץ בגאולה

"שמעתי מה שכתב רמ"א⁴⁴ וזה לשונו, ולא יתיבייש מפני בני אדם המלעיגיני עליו בעבודת ה' יתברך, גם בהצנע לכת וכו', דרצה לומר דקאי אדלעיל אימתי לא יתבושש מפני בני אדם, כשעושה כן גם בהצנע לכת, ודברי פי חם חן, והכלל שיהיה תורתו ועבודתו באמת ואמונה, פיו ולבו שוין, בין כשהוא עם בני אדם ובין כשהוא בהצנע לכת⁴⁵:"

על מאמר חו"ל⁴⁶ - "אפי' כל העולם אומר לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע" - אומר הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע⁴⁷, כי אין הכוונה חלילה שאכן יהיה האדם נחשב בעיניו כרשע, שהיה אמרו החמינו ז"ל בפרקי אבות⁴⁸: "אל תהי רשע בפני עצמך". אלא הכוונה בזה היא על קניית האדם את מידת ההשתוות, כך שלא יתפעל כלל ממנה שאומרים לו, והיא חשוב הוא אצל עצמו בשעה שמשבחים אותו באותה מידה

⁴³ מיכה ו, ח'.

⁴⁴ אורח חיים סימן א'.

⁴⁵ תולדות יעקב יוסף פרשת תצא דף קצ"ח ע"א.

⁴⁶ נדה ב ע"ב.

⁴⁷ כך הביא בשמו בספה"ק **אמרי יוסף** (פר נח וז"ל: ידוע מאמר רז"ל מה) לע"ב) אפילו כל העולם אומרים עליך צדיק אתה הי בעיניך כרשע, הגם לדלאורה על מאמר זה יש לדקדק, דהרי אמרו רז"ל (אבות פ"ב משנה ג') אל תהי רשע בפני עצמך וכו', וכמו שפי הרמב"ם (שו) דהאדם צריך להחזיק את עצמו לבינוני, וכמו שאמרו רז"ל (קדושין מ ע"ב) לעולם יראה אדם את עצמו חציו חיוב וחציו זכאי, ואם כן איך אמרו היה בעיניך כרשע ונתנה בשם הצדיק הקדוש מוה"ר אלימלך זצלה"ה שמעתי בזה דבר הפלא שאמר דמונת רז"ל שיהי לאדם מדת השתוות, וז"ש אפילו כל העולם כולו אומרים עליך צדיק אתה היה בעיניך כרשע, ר"ל הי בעיניך שוה כאלו אמרו עליך שאתה רשע, ויהי לך מדת השתוות שיהי שוה בעיניך, אם העולם אומרים עליך שאתה צדיק, או שאומרים עליך שאתה רשע, הכל יהי שוה בעיניך, עכתה"ק ודפח"ו ט"ו".

⁴⁸ אבות פ"ב מ"ג.

⁴⁹ והביא המגיד ממעזיטש זי"ע"א עצה להגיע לכך, כמובא במגיד דבריו לעיקב (אות קמ) בזה"ל: זהו כלל גדול לשיבא לאדם איזה מצוה במחשבה אל ימנע מלעשותה משום יוהרא או משום איזה פנייה, כי בוודאי מתוך שלא לשמה בא לשמה. כי גם במעשה טובה יפעל למעלה כלי טוב, ובמחשבה נעשה למעלה פנימיות הכל, ראשית דבר צריך להיו הבחירה טובה, ואחר הבחירה צריך להיות פיו ולבו שווין להאמין באמונה שלמה בלי שום פניי שמלא כל הארץ כבודו, ובכל דבר יש חיותו ית'. לפיכך כל אהבה ויראה וכל שאר המדות הוא ממנו ית' אפילו בדברים רעים שבעולם. ולכן אין רשאי לאהוב או לירא, וכן להתפאר וכן לנצח וכן שאר כל המדות חוץ ממנו ית', כי ראוי לחשוב באותה שעה שהוא מתיירא או אוהב דבר א', ראוי לחשוב מתיין בא כאן היראה או האהבה או שאר הדברים, הלא הכל ממנו ית' שנתן היראה והאהבה אפילו בדברים רעים, למשל חיות רעות. כי מכל המדות נפלו בעת השבירה, ולפיכך אין היראה

כ"א ממנו ית', ולמה לי לירא מניצוץ א' ממנו בבחי' רעה, וטוב לי לקשר עצמי ביראה הגדולה, וכן כהאבה ובכן בכל המדות, ולהוציא משם גם אותו הניצוץ ולהעלותו אל שרשו, כי זה מגמת נפשנו להעלות נפילות השבירה אל שרשם. וכן כשהוא מדבר אל יחשוב שהוא המדבר, אלא החיות שבו הוא המבורא ית' הוא המדבר בו, והוא המעלה הדיבור אל שרשו. ובה"ז נכלל הלהשתוות, כי כח הדיבור ג"כ אצל חביו כמו אצלו הכל מאתו ית'. וכן בעת אכילתו יהיה מחשבתו להוציא החיות שבו מהעלותה למעלה בעבודת הבורא, וכן בכל שאר דברים הכל יהיה מחשבתו לעשות פרי לקשר א"ע למעלה.

⁵⁰ כך מובא בספה"ק **אמרי פנחס** (שער ג' דרכי עבודת הש"ת): סיפר ר' לוי בנו שפ"א דיבר עמו איזה עסק וראה ממנו בשעת הדיבור שפלות כעבד לפני אדון, ובהפך כשהיה מודמן לו כבוד מאיזה אדם ומכש"כ מרבים היה לו צער גדול מזה מאוד. גם היה מוזכר מלקוטי יקרים באגרת ששלח ר' פייבישל לחביו ענין השתוות שכתוב בחו"ה כבר טעו רבים שסוכרים שוה אצלם הגנות והשבח ומטעין א"ע, אלא צריך דוקא לאהוב את הגנות ולשנון הכבוד והשבח ע"ש לשונו.

⁵¹ וקורה הרבה כי לאחר הדיבור עם חביו, נודע כי כוונת חביו הייתה אחרת ממה שחשב הוא בתחילה. וכמובא בספה"ק **אוהב חסד להרה"ק רבי דוד מנדבארנא זי"ע** (פרשת מטות) בזה"ל: ע"ל בדרך רמז על זה הפסוק שאמר משה מוסר לראשי המטות, לבני ישראל, שכל מגמתם יהיה לטובת ישראל. לאמרו, פ' בעת יראו ראשי מטות היינו הרבנים איזה דבר אשר נצמח מזה מחלוקת בישראל אזי יקחו אותם בדברים רבים כמשמעות לאמר שהוא אמירה רכה, וישאלו כל אחד את חביו מדוע ככה עשית, ואולי נוכל להשתוות על ידי דין תורה בלי מחלוקת, כדפי' באור החיים עה"פ (ויקרא יט, יז) לא תשנא את אחיך בלבבך, היינו שישאל את חביו למה עשית העוולה הזאת, ואז יהיה אחת מהנה או שיראה שטעות נפל בידו, או שחביו מתחרט על העוולה, ומילא בטל השנאה ומחלוקת ועל ידי השלום תמרה הפרנסה לישראל. וזהו שאמר הכתוב זה הדבר אשר צוה ה', כי כמובא במדרש (ילקוט הביאוי פסחמ משה ריש פרשת) למה אמר זה הדבר אשר צוה ה', הטעם הוא שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה וזאת היא ראייה ברורה שרצון הבורא ב"ה כן.

פרטית מגלות הנפש הפנימית הכבולה ומכוסה בשכבות של דימויים ואיחזרות עיניים⁵²

כאשר האדם מגיע למצב זה, בו הוא אינו מעריך את עצמו ביחס לאדם אחר, מסוגל הוא לפעמים לדבר על מעלות עצמו באוזני אחרים ללא שמץ של גאווה⁵³.

כי כאשר האדם מרגיש שהוא מוערך ושווה בזכות תכונותיו או כשרונותיו, או אז השיח אודותם מהווה סמל של גאווה עצמית, אולם כאשר ההערכה עצמית שלו אינה תלויה באף תכונה או מידה נרכשת או מולדת, אזי אין הדיבור על מעלותיו מנפח את ה'אני' שלו, שהרי ה'אני' שלו מכובד וחשוב אף ללא מעלה זו.

ולכן היה משה רבינו יכול לכתוב על עצמו "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"⁵⁴ למרות שבמבט ראשוני יראים מילים אלו כגאווה, הרי שעל פי האמת לא חש

משה בהבעה זו מעין גבהות כלל, כי תכונותיו או מעלותיו אינם מוסיפים או גורעים על מהותו הפנימית. וכך אמר רב יוסף לתנא ששנה "מימות רבי בטלה ענוה ויראת חטא" - "לא תיתני ענוה, דאיכא אנא"⁵⁵.

כמו כן, מי שיש בו את מידת ההשתוות, מותר לומר את כל שבחו בפניו, כי אין מעלותיו מעלים או מורידים מהערך העצמי שלו⁵⁶.

על ידי יראה ודביקות

על מנת להגיע למידת השתוות זו - אומר הבעל שם טוב - כי נדרש מהאדם לחוות את נכוחות האלקות בעולם - 'יראה'⁵⁷, המתגלה בעיקר באמצעות ה'אני' הפנימי של האדם, והדבקות מוחלטת בנוכחות זו - 'דביקות'⁵⁸ - תוך ביטול תחושת ה'אני' כנפדר ממנה⁵⁹.

ועניו ומכיר בשפלותו וכל הטוב אשר עושה תולה בהש"ת כי הוא הנותן כל לעשות חיל, מותר לאדם לספר בשבחו בפניו כי לא יתגאה ע"י ח"ו. ויעקב מדה רמה זו ביהודה, ולכן יש בו הוי"ה יתברך כמ"ש וישי"ב כ"ז (ס"ז) את דכא ושפל רות, אתי דכא (ספס ה' ע"א), ליה אמר לו יהודה אתה יודוך אחיך שמותיים להודות אותך בפניך, וגם ידך ברוך אויבך ע"ד אתי דכא וממילא היא מלמדת השם, ישתחוו לך בני אביך כי הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, וכל מי שהוא שפל יותר נתעלה ביותר, ולזה משה שהיה ענו מכל אדם לא קם נביא עוד כמשה (דברים ל"ד, ו').

⁵⁷ וכך מובא בספ"ק **אורח חיים** (פר' ואתחנן) בהאי לישנא: וכאשר אמרתי פירוש המשנה (בבב"א, א) ומלבושתו ענוה ויראה, כי אפ"י שזכה למדת ענוה, מזה גדולה מאד שאין למעלה, שנשתבח בה משה רבינו ע"ה והאיש משה עניו מאוד (במדבר י"ב, א). **מזה בעצמו יכול להיות בו גדלות ויפול ח"ו מאיגרא רמא לבריא עמיקתא.** ע"כ צריך להיות בו גם **מדת יראה**, מדת מלכות, להמליך הש"ת על מעלה גדולה זו שהוא פעל ועשה זאת, ולת ליה מגרמיה כלום. ואם אין בו בחי עקב הוא בעל מום, וכן כבאן, אם אין בו בחי עקב הוא בעל מום, גבר יהיר שהוא בעל מום, מ"ש בגמרא דמגילת דף כ"ט (ע"א).

וכן כתב הר"ק **רבי צבי הירש מנדבורנא ז"ע** בספ"ק **צמח ה' לצבי** (בלק, תקפ"ז) בזה"ל: או יאמר שוית' כו', ע"ד לך שכתוב בחובות הלבבות (פר' יחוד המעשה פ"ח) הנשתתית כו' שוה בעיניך שבח וגנות כו'. **וזה בא לאדם אם יראה ה' לנגדו תמיד,** וכונסר למעלה בענין זה (דף תקעה ה' וי"ח), עיין שם.

⁵⁸ כמ"ש בספ"ק תפירת שלמה (קטוסים - שמואל ב' א) בהאי לישנא: אודה ד' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו. ה"ל כי מורה לנו בזה, כי אמנם האדם העובר לפני התיבה להיות שליח צבור צריך שמירה בעצמו לכל יבא לידו פניות רעות ח"ו כמבואר בספ"ר. **אבל כאשר מקשר עצמו בקשר אמיץ בהקב"ה אזי הכל כאספ' ויתווה נחשבו לו ובא לכלל השתוות.** וז"ש דוד הממ"ח, כי אני אודה ד' מאד בפי בהתקשרות לך, לכן בתוך רבי' אהללנו ולא יזיק לי ועד"ו הוא אומר (תהלים קמ) אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

⁵⁹ כמ"ש בספ"ק **שפת אמת** (פר' במעלות, תול"ד) בזה"ל: לכן צריך האדם להיות בו בחי השתוות. ובספרים הקדושים משבחין מאוד לבחי זו של ההשתוות. ולמד רש"י ז"ל ע"כ אל כו' פני המורה העלה כו'. א"כ מיותר

⁵² כמ"ש בספ"ק **שפת אמת** (פר' וראי תורמ"ג) בזה"ל: במדרש. המשנה. אפילו המלך שואל בשלמו לא ישיבנו אפי' נחש כרוך לא יפסיק. **והוא להיות לאדם עובד ה' מדת השתוות שלא להפסיק קרובתו לא ע"י קרובת שיש לפעמים במתנת עליון, ולא ע"י ירידה וניכית נחש.** וכמו כשאין האדם מפסיק ע"י הנשיכה. הולך לו הנחש. וכמו כן בכלל נחשב ימי הגלות נשיכת נחש. ואם בני' מתחזקים שלא להפסיק. אין קיום להגלות. וע"ז רמזו אין מפסיקין בתוכחות כמ"ש אל תקוף בתוכחתו. וזה ענין המאמר שצוה ה' כל ה' לשנות כל הגאולה שיהי להם דביקות והשתוקקות לעבודת ה' שמוכן להיות אחר הגאולה. להיות עבדי ה' ולקבל התורה. **ואם היו מקבלים הדברים הי בטל הגלות. הואיל והיו משתפים את עבודת ה' בהגלות.** ולכן אמר מרע"ה הן בני ישראל לא שמעו כו'. הגם כי הי' ע"י קוצר רוח. אבל ידע כי זה שורש ומפתח של הגאולה כנ"ל וכתבי וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאום אל בני' פי שעי' מלכה ואהרן **שהם היו נאמנים ודבקים בשורש הגאולה.** זכות שלהם קיים לכל בני' וז"ש יצאום שבכח שלהם יתמשכו כל בני' לבחי' הגאולה.

⁵³ **ראה בש"י שחיש שרפי קודש** (ערך דביקות): כתב בספר מכלל מציון, מציון ברשב"י שאמר ש"מ קוב"ה קארי לי, **כי הצדיק השלם שהגיע לשלימות הענוה הוא יודע את מדריגתו ואומר זה ג"כ בלי איזה התפעלות כי הוא כבר בגדר השתוות המדות הנוכר בס' חובת הלבבות,** ושמענו מכ"ק אדמו"ר ר' דוב בעריש מביאילע ז"ע שאמר על עצמו שהוא רבי וראי' ליה מרבי"ל דכשבא לג"ע שאלו רשב"י אם נראה הקשת בימיו ואמר לו הן כי היכי דלא ליחזיק טיבותא לנפשי, אמר לו א"כ לאו את בר לואי, וצריך להבין וכי לא ידע רשב"י את כוונת רבי"ל דמה שאמר לו "היך" הוא רק בשביל שלא להחזיק טיבותא לנפשי. אולם הוא הדבר אשר דברנו **כי הצדיק השלם הוא בגדר השתוות עד שאומר את גודל מעלתו בלי שום התפעלות,** ולכן אמר לו רשב"י א"כ לאו את בר לואי, כי מדרגת רשב"י הגיעה עד לגדר ההשתוות כנ"ל.

⁵⁴ במדבר י"ב ג'

⁵⁵ סוטה ס"ט ע"ב.

⁵⁶ עיין מה שכתב בספר **בית יעקב** (פרשת יחזק): יהודה אתה יודוך אחיך, ירצה כי איש אשר אין לו מדת השתוות אין ראוי לאדם לספר בשבחו בפניו פן יתגאה על ידי זה, לא כן מי שיש לו מדת השתוות והוא שפל

לפיכך, יש שכתבו⁶⁰ כי העצה להגיע למידת ההשתוות היא על ידי הזכרת יום המיתה, כי על ידי שזיכור בכך שהוא עתיד להיבדל מגופו יבין כי האני שלו אינו הגוף אלא רובד פנימי יותר, ולא יחשיב את עצמו מחמת גורמים חיצוניים העומדים לחלוף.

וכך איתא בצוואת הריב"ש⁶¹:

"כלל גדול השתוות, פירוש, שיהיה שזה אצלו אם יחזיקוהו לחסרון ידיעה, או לידוע בכל התורה כולה, ודבר הגורם לזה הוא הדביקות בבורא יתברך שמו תדיר, שמחמת טרדות הדביקות, אין לו פנאי לחשוב בדברים אלו, שטרוד תמיד לדבק עצמו למעלה בו יתברך שמו, ובכל דבר שיעשה, יחשוב בזה שהוא עושה נחת רוח לבורא יתברך שמו, ולא לצורך עצמו אפילו מעט, אפילו אם עשה שיהיה לו תענוג בעבודתו, לא יהיה לצורך עצמו":

"ויחשוב שהוא מבני עולם העליון, ולא יהיו חשובים בעיניו כל בני אדם הדרים בעולם הזה, כי כל העולם הזה כולו

הוא כגרגיר חרדל נגד העולם העליון, ויהיה שזה בעיניו אם יאבהוהו ואם ישאנהו, כי אהבתם ושנאתם אין כלום, וכן לא ישיגו כלל על תאוות גופו המטונף שהוא צרעת משכא דחויא":

וראה עוד באריכות נפלאה בספר יסוד ושוורש העבודת⁶², כמה עצות ודרכים האיך להגיע למידת ההשתוות.

קבלת התורה על ידי ההשתוות

לאחר ארבעים ותשעה ימי ספירת העומר שבהם אנו מתעלים דרגה אחר דרגה בבחינת 'יושר', בא חג השבועות המורה על שלשן החמישים שבבניה, 'נקרא' עולם החרות⁶³, שהוא מעל לגבולות הזמן והמקום בבחינת 'עיוגלים'⁶⁴, ובו אנו מתחברים לנקודת העצם - המתגלה באמצעות עשרים ושתיים אותיות הא"ב המרכיבים את התורה הקדושה, וכפי שיבואר עניין העלאת האותיות בגיליון הבא א"ה.

⁶¹ דף ב ע"ב

⁶² פרק י'

⁶³ ראה בספר "ק **אהבת שלום** (לחג השמיטה) שכתב זול"ק: להבין זאת, נראה, על פי מה שצונו בכוונת האר"י ז"ל על ימי הספירה, שצויה לנו הבורא ב"ה (ויקרא כג טו-טז) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום, שהוא כדי להעלות מדת המלכות למקורה. לפי שהיא בחינת ז', ולכן נקראת בארבע שבע כידוע. ועל ידי הספירה שאנו סופרים בכל יום כוונה הראויה, אנו מעלים אותה מדרגה לדרגה, עד שער נ', שהיא בינה הנקראת יובל (עי' זוהר ב סו ע"ב), והוא עולם החרות, כמו שכתוב (ויקרא כה ז) **וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה יובל היא וגו'**, משמש נמשך החירות וכל הטובות לבני ישראל ממקורין עליון, שהם כתר הכמה בינה, על ידי ר הקצוות, שהם חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד.

וכשנשלמים ימי הספירה, ובא החג הקדוש הזה, נעשה יחוד הגמור, שמתבאר ז' עם א', שהוא בינה, בסוד אלף הכמה אלף בינה, ונעשה צירוף אד', שהוא בגימטריא שמונה.

⁶⁴ וכדאיתא בספר "ק **תורה אור** (הספדת לפר יתיר): **ובכל זה יובן הטעם מה שחג השבועות אינו אלף יום אחד בלבד משא"כ בפסח וסוכות שהן ז' ימים כי בחג השבועות הוא זמן קבלת התורה שהוא בחי' הכתר שהוא בחי' יחידה שלמעלה מהתחלקות ז' מדות שנק' ז' ימים למעלה וכדמיון המולד של הלבנה שהיא בנקודת א' אבל בפסח וסוכות נבנה בנין ז' בחי' פרוץ בו ספירות עם מוחין פנימי ומקיפים פנימים בפסח ומקיפים סוכות כידוע וגם יש שיש ניקוח מן המדות לחיצונים כענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל כ' ע"כ מקריבין ע' פרים בסוכות נגד ע' אומות שמקבלים מז' מדות דקדושה משא"כ בשבועות שהוא בחי' הכתר שאין בו התחלקות לז' מדות כלל וכמו ע"ד מה העיוול שאין בו מעלה ומטה כלל כידוע כפי' כתר מלשון כותרת שמק' בתשושה א' מכל צד ובשמים ממעל הוא כמו מתחת לארץ וכמ"ש כחשיכה כאורה כו'. ולכך הוא רק יום א' בלבד ד"ל.**

מ"ש ויעש כן. דהול"ל ויעל אהרן כו'. רק הפסוק משמיענו **שעשה כן בלי השתוות עצמו וכפי השתוות שהי בו עשה המצוה ג"כ בלי שינוי כי המעשה תלוי בהעושה כנ"ל**. ויל"ן כן הפי עשה רצונו כרוצון בלי השתוות. כמו שאין האדם משנה עצמו לצורך מעשיו כן האדם שמוכן תמיד לבטל עצמו לרצונו ית'. עושה הכל בלי שינוי. והש"ת משלם הכל במשפט מדה במדה. ולכן אף כי הש"ת גבוה ונבדל מכל העולמות. וכמשפיע אל הנבראים חיות ושפע ברכה. צריך לצמצם עצמו כו' כנודע. עכ"ל לזה האדם שבתל לגמרי אליו ועושה רצונו ית בלי שינוי. אף שגוף הגשמי ג"כ מרוחק מקדושת המצות רק ע"י הביטול אין צריך להשתנות כנ"ל. כמו כן הש"ת עושה רצונו בלי השתנות כנ"ל. והש"ת יזכנו להיות מעושי רצונו ית'.

⁶⁰ כתב בספר "ק **נועם מגדים** (פר דברים) בזה"ל: מול סוף. **כי עיקר קניית האדם מדת הענוה הוא על ידי הזכרת יום המיתה תמיד לנגד עיניו** כמ"ש בזוהר הקדוש באמרו ז"ל (בבבית ג) יזכיר לו יום המיתה, שהוא למען יבוא הכנעה בלבן. וזהו אחרי אומרו במדבר שתייה בענוה להחזיק ולהשיג עצמו כמדבר לימד דעת מאין יבא לך זה מול סוף שיהיה נגד עיניך תמיד סוף האדם. ושני תיבות הללו פירשם הרב אור החיים גם כן כן יענין שם.

בין פארן בין תפל. הכוונה שיהיה לך מדת השתוות ולא יהיה בעיניך הבדל והפרש בין פארן שמפארים אותך כמ"ש הרב אה"ח גם כן לפרש תיבה זו על דרך זה וכן הוא פירוש תיבה זו בספר של אור ישראל וקדושו מ"ו מוה"א ז"ל לדרכו טוב. וכו'.

וזהו בין פארן, שמפארים אותך ובין תופל, שתופלים עליך שניהם ישתווין אצלך. וגם מוסב אתיבת במדבר להחזיק בענוה. על זה אמר בין פארן, שמשבחים אותך ובין תופל, בין כך ובין כך תחזיק במדתך בענוה ולא יגבה לך מחמת התפארות של בני אדם אותך. וכמו ששמעתי משם רבינו מ"ו הנ"ל באמרו ז"ל (דמ"ד ע"ב) **אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה כו'. הכוונה היה בעיניך שיהיה בעיניך אמירת של צדיק אתה כרעש אתה אומרים לך רעש ולא תתנשא כלל על ידי זה דפח"ח**. וככה יאמר כאן במדבר כו' בין פארן ובין תופל כנ"ל.